06/01/2022

Ο Μέγας Αγιασμός και πως τον χρησιμοποιούμε

/ Ορθόδοξες Προβολές

Τί είναι ο Αγιασμός, και ποιά η διαφορά του Μεγάλου από το Μικρό; «Μέγας Αγιασμός», σε αντιδιαστολή με το «Μικρό Αγιασμό». Ο Αγιασμός ανήκει στην κατηγορία των «μυστηριοειδών τελετών». Μυστηριοειδείς καλούνται οι ακολουθίες μέσω των οποίων παρέχεται αοράτως η Θεία Χάρη με αισθητούς χειρισμούς και σημεία, δεν έχουν συσταθεί όμως από τον Κύριο, ούτε είναι αναγκαίες προς σωτηρία, όπως τα μυστήρια.

- ***Πρωτοπρεσβύτερος Μιχαήλ Ευθυμίου, Θεολόγος-Νομικός***

Στους Πατέρες της Ορθόδοξης Εκκλησίας ο αριθμός επτά, που αναφέρεται στα Μυστήρια, είναι άγνωστος. Θεωρούν κάθε μορφή ιεροπραξίας που γίνεται από τους κανονικούς λειτουργούς της Εκκλησίας για αγιασμό και σωτηρία των πιστών, σαν Μυστήριο.

«Κάθε ιερά πράξις και τελετουργία εν τη Εκκλησία είναι ένα μυστήριόν της, και κάθε μυστήριόν της είναι μεγάλο, όπως το ίδιον το μυστήριον της Εκκλησίας, διότι κάθε μυστηριακή πράξις εν τω θεανθρωπίνω οργανισμώ της Εκκλησίας ευρίσκεται εις οργανικήν και ζωτικήν σχέσιν με το κεντρικόν μυστήριον της Εκκλησίας, τον θεάνθρωπον Χριστόν» (Άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς).

Μέγας Αγιασμός ονομάζεται η ακολουθία που τελείται στο ναό δύο φορές το χρόνο (5 και 6 Ιανουαρίου) σε ανάμνηση της βαπτίσεως του Χριστού στον Ιορδάνη. Μικρός Αγιασμός είναι ο συνήθως τελούμενος στους ναούς κατά την 1η εκάστου μηνός και σε διάφορες άλλες περιπτώσεις (θεμελιώσεις οίκων, εγκαίνια καταστημάτων, δημοσίων έργων κτλ.). Κακώς νομίζεται ότι ο αγιασμός της παραμονής των Θεοφανείων είναι ο Μικρός Αγιασμός και της κυρίας ημέρας ο Μέγας. Κατά τις δύο αυτές ημέρες τελείται η ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού.

Τα πρωτοχριστιανικά χρόνια ο καθαγιασμός του ύδατος των Θεοφανείων ήταν ο καθαγιασμός του ύδατος του αγίου βαπτίσματος εντός του οποίου βαπτίζονταν οι κατηχούμενοι μετά την άντληση ενός μέρους του από τους πιστούς για ευλογία. Τούτο φανερώνει και η χρήση του ύμνου «Όσοι εις Χριστόν εβαπτίσθητε…», που ψάλλεται κατά τη βάπτιση, και στη Θεία Λειτουργία της εορτής των Θεοφανείων.

Η τέλεση του Μεγάλου Αγιασμού την παραμονή των Θεοφανείων είναι συνήθεια που επικράτησε κατά τους νεώτερους χρόνους, χάριν εξυπηρέτησης τών πιστών. Το απαιτούσε και η καλή κι ευλογημένη συνήθεια των ιερέων μας να επισκέπτονται τις οικίες την παραμονή της εορτής και να αγιάζουν («καλαντίζουν») ανθρώπους και χώρους.

Ο καθαγιασμός των υδάτων γίνεται διά της ευχής «Μέγας εί Κύριε…» και της ευλογίας διά της δεξιάς χειρός του λειτουργού (αρχιερέα ή ιερέα) και πιο συγκεκριμένα διά της ευχής: «Αυτός ουν, φιλάνθρωπε Βασιλεύ, πάρεσο και νυν διά της επιφοιτήσεως του Αγίου σου Πνεύματος, και αγίασον το ύδωρ τούτο…» Ή κατ’ άλλους, όχι ορθώς, διά της ευχής: «Αυτός και νύν, δέσποτα, αγίασον το ύδωρ τούτο τω Πνεύματί Σου τω αγίω». Όπως φαίνεται σε όλα τα παλαιά χειρόγραφα η δεύτερη φράση δεν ήταν επίκληση, αφού η ορθή μορφή της είναι «Αυτός και νύν, δέσποτα, αγιάσας το ύδωρ τούτο… δός πάσι…». Είναι, επίσης, λάθος να νομίζεται ότι ο καθαγιασμός γίνεται κατά την ώρα της εμβαπτίσεως του τιμίου σταυρού στο ύδωρ του αγιασμού και της ψαλμωδίας του απολυτικίου των Θεοφανείων «Εν Ιορδάνη βαπτιζομένου Σου Κύριε,…». Η εμβάπτιση του σταυρού στο ύδωρ του Αγιασμού είναι μεταγενέστερη και εισήχθη για να εικονιστεί παραστατικότερα η βάπτιση του Κυρίου στον Ιορδάνη.

Όπως ξεκάθαρα αναφέρεται στην αγιαστική ευχή του Μεγάλου Αγιασμού («Ποίησον αυτό αφθαρσίας πηγήν, αγιασμού δώρον, αμαρτημάτων λυτήριον, νοσημάτων αλεξιτήριον, δαίμοσιν ολέθριον, ταίς εναντίαις δυνάμεσιν απρόσιτον, Αγγελικής ισχύος πεπληρωμένον, ίνα πάντες οι αρυόμενοι και μεταλαμβάνοντες έχοιεν αυτό προς καθαρισμόν ψυχών και σωμάτων, προς ιατρείαν παθών, προς αγιασμόν οίκων, προς πάσαν ωφέλειαν επιτήδειον») «διά της μεταλήψεως και ραντισμού», πιστεύομε ότι «αγιαζόμεθα και καθαριζόμεθα από των αμαρτιών». Μας προφυλάσσει από τις επιθέσεις του διαβόλου, θεραπεύει από ασθένειες και χαρίζει υγείαν. Μ’ αυτόν αγιάζομεν τις οικίες μας, αλλά και κάθε κτίσμα, τα ζώα και τους κήπους. Είναι κατάλληλο και ωφέλιμο για κάθε περίπτωση. Με τη χάριν του Παναγίου Πνεύματος, επενεργεί επί των έμψυχων και αψύχων ακόμη μεταβάλλει και αγιάζει αυτά. Καθαρίζει και αγιάζει τους πιστούς δούλους Του, κι ολόκληρη τη φύση.

Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση, με τον αγιασμό «των καλάντων» φυγαδεύονται τα πονηρά πνεύματα, οι «καλικάντζαροι». Και τούτο διότι ο αγιασμός θεωρείται το φοβερώτερο αλεξιτήριό τους, επειδή συνδυάζει την καθαρτική δύναμη του νερού με τη θεία δύναμη του σταυρού, που βαπτίστηκε μέσα σ’ αυτό.

Ο Μέγας Αγιασμός προτείνεται από τους πνευματικούς σε κάποιες περιπτώσεις, όπου ο εξομολογούμενος έχει πέσει σε κάποιο αμάρτημα και δεν έχει ευλογία να κοινωνήσει. Ο πνευματικός του, λοιπόν, του προτείνει να νηστέψει και να πιεί Αγιασμό για να παρηγορηθεί. Ο Αγιασμός δεν αντικαθιστά την Θεία Κοινωνία, η οποία είναι το υπέρτατο δώρο του Θεού στον άνθρωπο.

Γύρω από τό θέμα του Μεγάλου Αγιασμού οι πιστοί θέτουν διάφορες απορίες. Ερωτούν: «Πίνεται ο αγιασμός της παραμονής των Θεοφανείων; Μπορούμε να έχουμε το Μεγάλο Αγιασμό στο σπίτι μας και να τον χρησιμοποιούμε;». Πολλοί δίνουν αβασάνιστα μια πρόχειρη απάντηση με αποτέλεσμα να δημιουργείται σύγχυση.

Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος λέγει για το Μεγάλο Αγιασμό και τη φύλαξή του: «Κατά την εορτήν ταύτην άπαντες υδρευσάμενοι, οίκαδε τα νάματα αποτίθενται και εις ενιαυτόν ολόκληρον φυλάττουσιν... Και το σημείον γίνεται εναργές, ού διαφθειρομένης της των υδάτων εκείνων φύσεως τω μηκέτι του χρόνου, αλλ’ εις ενιαυτόν ολόκληρον και δύο και τρία πολλάκις έτη του σήμερον αντληθέντος ύδατος ακεραίου και νεαρού μένοντος». Δηλαδή, με λίγα λόγια, όσος καιρός κι αν περάσει, παραμένει κρυστάλλινος, ως μόλις τώρα ελήφθη από την πηγήν.

Η ακολουθία του αγιασμού των υδάτων την ημέρα των Θεοφανείων είναι μια παλιά

ιερή συνήθεια/πράξη της Εκκλησίας μας. Ευχές για τον αγιασμό του νερού βρίσκουμε σε αρχαιότερα κείμενα όπως οι Αποστολικές Διαταγές, Αποστολική Παράδοση του Ιππόλυτου και στο Ευχολόγιο του Σεραπίωνα, Επισκόπου Θμουέως κ.ά.

Τελείται δύο φορές, την παραμονή και την κυριώνυμον ημέρα των Θεοφανείων, μετά το τέλος της Θ. Λειτουργίας. Και στις δύο περιπτώσεις τελείται η ίδια ακριβώς ακολουθία. Μόνη διαφορά: ο πρόλογος της μεγάλης καθαγιαστικής ευχής δηλ. από το «Τριάς Υπερούσιε...» μέχρι το «συνεχόμενος φόβω εν κατανύξει βοώ σοι», διαβάζεται μόνο την ημέρα των Θεοφανείων. Ο Αγιασμός, λοιπόν, και των δύο ημερών είναι ακριβώς ο ίδιος, «Μέγας Αγιασμός».

Εις το Άγιον Όρος οι μοναχοί κοινωνούν του Μεγάλου Αγιασμού όχι μόνον κατά την ημέρα των Θεοφανείων, αλλά κατά την συνήθειά τους να πίνουν αγιασμό κάθε μέρα μετά την Θ. Λειτουργία, πίνουν από τον Μ. Αγιασμό της παραμονής όλο το οκταήμερο μετά τα Φώτα, μέχρι της αποδόσεως της εορτής. Επομένως, πίνεται ο Αγιασμός αυτός. Και πίνεται, ως γνωστόν, μετά την Θεία Μετάληψη και πριν να πάρουμε το αντίδωρο (ή ο,τιδήποτε άλλο). Το κείμενο της Ακολουθίας του Μ. Αγιασμού αναφέρει: «ίνα πάντες οι αρυόμενοι και μεταλαμβάνοντες έχοιεν αυτό (το ηγιασμένο ύδωρ...) προς ιατρείαν παθών, προς αγιασμόν οίκων, προς πάσαν ωφέλειαν επιτήδειον», και δή και «δαίμοσιν ολέθριον, ταίς εναντίαις δυνάμεσιν απρόσιτον» (πρβλ. και τη συναφή ευχή σε βασκανία· «φυγάδευσον και απέλασον πάσαν διαβολικήν ενέργειαν, πάσαν σατανικήν έφοδον και πάσαν επιβουλήν... και οφθαλμών βασκανίαν των κακοποιών ανθρώπων»).

Με το Μεγάλο Αγιασμό έχουμε ένα ισχυρό θεραπευτικό μέσο – φάρμακο, διδόμενο εκτάκτως και σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Με το ραντισμό του εκδιώκονται από κάθε τόπο τα πονηρά πνεύματα· συγχωρούνται συγγνωστά καθημερινά αμαρτήματα, δηλαδή δαιμονικές φαντασίες και αισχροί λογισμοί, εκδιώκονται ασθένειες και δίδεται ψυχική και σωματική υγεία. Και για να λεχθεί πιο συνοπτικά: όλοι όσοι τον δέχονται με πίστη παίρνουν αγιασμό και ευλογία.

Γι’ αυτό μπορεί να φυλάσσεται στο σπίτι (με επιμέλεια και ευλάβεια) και να πίνουν απ’ αυτόν οι πιστοί σε καιρό ασθένειας ή για αποτροπή βασκανίας και κάθε σατανικής ενέργειας. Φυσικά, καλόν είναι, όπως αυτό γίνεται και με την ευλογία του πνευματικού τους.

Με τον τρόπο αυτό χειραγωγείται ο πιστός να αποφεύγει άλλες «διεξόδους» (μαγείες, «ξόρκια», και άλλες μεθοδείες του πονηρού), και να καταφεύγει στα έγκυρα «αγιάσματα» της Εκκλησίας, όπως είναι ο Μέγας, αλλά και ο Μικρός Αγιασμός.

Πηγή: pemptousia.gr